

Byl jednou jeden malý chlapec, který se jmenoval Hassan, Džaffarův syn, to aby se odlišil od jiných Hassanů, kterých je všude v Baltistáně habaděj. Narodil se ve vesnici Arandu pod karakorumským ledovcem Čhogo-Lungma, co přeloženo do češtiny znamená Velký ledovec. Je to pravda, všechny ledovce v Karakorumu jsou veliké, tak veliké, že je lze rozeznat i při pohledu z kosmu a větší jsou jen ledovce polární.

Nikdo přesně neví kdy se Hassan narodil, protože v té době ještě Baltijci nemuseli mít žádné identifikační doklady a data narození svých dětí si nezapisovali. Stejně nebylo jisté, zda se dítě dožije prvního roku svého života a tak jim ani nedávali při narození jména, radši s tím nějakou dobu počkali.

S Hassanem jsme se poprvé seznámili v roce 2007, když

jsme s Viťou na 24 džípech dovezli z Česka do Arandu skládací nemocnici spolu s léky a vybavením. Malý Hassan Hassan byl jedním z mnoha místních dětí, které fascinovaně pozorovaly, jak nemocnici stavíme. Od ostatních se lišil pouze tím, že byl na první pohled neduživý a měl od narození podivně zdeformovaná chodidla a zkřivené ruce. Plazil se proto po zemi, zatímco ostatní děti vesele běhaly. V Arandu jsme tenkrát poznali několik dalších postižených lidí, vedle dvou hluchoněmých, Hassan s darovanými berličkami a těch se sníženou inteligencí tu byl i místní trpaslík, jehož zrak rok od roku slábne a teď je již prakticky slepý. Všichni ale chodili po vlastních nohách, tedy kromě malého Hassana.

Když jsme přijeli v následujícím roce, Hassan byl o něco větší a již se neplazil, přemísťoval se pomocí jediné silné hole, kterou požíval k odrážení. Dali jsme mu tedy berle, které byly přece jen vhodnější. Chození ale pro něj stejně bylo velké utrpení, protože nekladl chodidla na zem jako jiní lidé, nýbrž šlapal vlastně po kotnících. Kdo viděl karakorumské chodníky, ví, že taková vada je ve zdejších končinách pro člověka opravdu velkým neštěstím. Však to jeho otec Džaffar vyjádřil velmi lapidárně: "Alláh si ho měl ponechat a ne nám ho nechat na krku- nebude jednoduché pro rodinu, aby ho celý život živila a starala se o něj- nemůže jít na pastviny, nemůže ani pracovat na poli. Je k ničemu, jestli chcete, vezměte si ho do České republiky, to pro něj bude nejlepší. "Do České republiky jsme Hassana nevzali, není to totiž ze země jako je Pákistán, nic jednoduchého. Odvezli jsme ho ale do Skardu, abychom zjistili co nejvíce o jeho postižení.

Bylo nám řečeno, že podobnou vadou trpí v Baltistánu asi dvě stě lidí v různém věku - příčinou je nedostatek kyseliny listové v matčině těle v době těhotenství. Hassan s darovanými berličkami Hassan se narodil jako poslední dítě matce již značně zdravotně opotřebované těžkou prací a špatnou stravou. Nedostatek listové kyseliny nebyl při způsobu života horalů žádným překvapením, ovoce a zeleninu tehdy prakticky neměli ve svém jídelníčku. Po tomto zjištění jsme spolu s dalšími léky začali nakupovat každý rok pro naši nemocnici i tuto položku. Hassanovy nožky jsme také nafotili a pořídili jsme v místní státní nemocnici RTG snímky, které jsme vzali domů do České republiky. Lékaři ve fakultní nemocnici v Brně se velice divili, proč toto dítě nebylo operováno hned v prvním roce svého života, jak by tomu bylo u nás. Jeden chirurg ortoped z Vojenské nemocnice v Brně se nabídl, že by operaci i teď zvládl a provedl by ji zadarmo. Museli bychom ovšem Hassana přivést a zaplatit všechny ostatní náklady. Na to jsme, bohužel, neměli a také jsme věděli, že jen s velkými obtížemi bychom pro Hassana získali české vízum. Proto jsme začali hledat jiné řešení. Teď jsme alespoň věděli, že problém je řešitelný a to i v Pákistánu. Snímky si prohlédl i jeden významný dětský chirurg v Islamabadu a naši hypotézu potvrdil. Ano, je schopen nohy chirurgicky "opravit" nebude to ale zadarmo a navíc, musíme zajistit, že s chlapcem někdo v Islamabadu stráví nejméně dva měsíce. Hassanovi starší bratři tuto nabídku odmítli - nemají peníze a musejí dělat důležitější věci než mařit čas hlídáním malého nemocného bratra.

Mezitím jsme zjistili, že ve Skardu se v posledních letech každý rok koná tzv. Operační sál mordparty Medical camp, placený kuwajtskou nadací Marafie Foundation která již delší dobu v Baltistáně působí. Jedná se činnost skupiny chirurgů z fakultní nemocnice v Lahore, která přijíždí zpravidla v létě do Skardu v dopředu stanoveném termínu na cca 7 dní, aby tady udělali sérii předem nasmlouvaných operací. Jsou to převážně lehčí operace, například operace kýly, ale kupodivu i sterilizace žen v odůvodněných případech, to jest výhradně se souhlasem manžela a jen v případě, že žena má nejméně čtyři děti, nejlépe syny. Výjimečně udělají i něco většího, když rodina zajistí pooperační péči, protože chirurgové pracují v jinak opuštěném sále zdravotního zařízení které věnoval před léty Kuwajt Baltistáně, ale nezajišťuje tam žádný pravidelný léčebný režim a také tam není žádný stálý personál. Tato budova, která nese hrdý názvem Abdullah Hospital ožívá nebývalým ruchem jen na pár dní v roce, kdy se postele zaplní operovanými pacienty (pokud se tito nedobelhají po zákroku do špinavých taxíků a neodejdou z tohoto místa hrůzy radši domů).

V každé posteli s úpícím pacientem, zpravidla napojeném na nějakou kapačku, sedí či leží i několik dalších členů jeho rodiny, kteří v noci občas zoufale bloudí po prázdné budově a marně hledají fungující záchod, tekoucí vodu, či úlevu pro svého naříkajícího příbuzného. Když jsme měli povolení v této budově přespávat, abychom nemuseli platit drahé hotely, často se stalo, že nás považovali za personál a my jsme v noci zmatené příbuzné pacientů uklidňovali a ujišťovali je že doktoři zase ráno přijdou. Kupodivu většina operovaných navzdory na evropské poměry katastrofální hygieně zázračně přežívá bez komplikací. Lahorská "mordparta" jak jsme chirurgy mezi sebou tajně nazývali, byla ale velice schopná a za jediný den absolvovala i několik desítek operací, to vše při otevřeném okně a nezavřených lítacích dveřích, kterými bylo vidět do sálu, jak se jeho podlaha plní zakrvácenými obvazy a jiným materiálem. Holt, jiný kraj, jiný mrav, ale výsledky měli a pravdou bylo, jak sami hrdě prohlašovali, že pákistánský doktor dovede operovat za každých podmínek.

Zeptali jsme se manažera "mordparty" z Marafie Foundation, pana Shera Aliho, jestli by byli schopni a ochotni opravit i Hassanovy nožky a kupodivu jsme nebyli odmítnuti. A tak jsme při naší další misi v roce 2012 přemluvili rodinu, aby nám dovolila odvézt Hassana do Skardu. Na stanoviště džípu vzdálené cca 1 kilometr od vesnice Hassana na zádech donesl jeho bratr Muhhamad Ali. Ve Skardu jsme chlapce nejprve vykoupali v hotelu pod sprchou a poté jsme ho převlíkli do čistého. Koupili jsme mu na bazaru boty a oblečení včetně teplé bundy a objednali jsme mu řádné jídlo- nechtěl ale jíst nic jiného než čaj a chlebové placky čapátí, doplněné ovšem našimi čokoládovými a musli tyčinkami, kterým nedovedl odolat. Měl strach a dlouho i potmě potichu pofňukával, protože nemohl ze strachu usnout. Také mu evidentně chyběla jeho zakouřená rodná chýše vysoko v údolí Basho, kde s ním v jediné místnosti po celý jeho předešlý život spalo plno dalších příbuzných.

Ráno jsme Hassana odvedli do Abdullah Hospital, kde dostal jedno z prvních pořadových míst k zákroku. S napětím jsme čekali, co se bude dít, ale po chvíli se dveře otevřely a z nich vykulhal uplakaný Hassan. Dozvěděli jsme se, že již ležel na operačním lůžku těsně před podáním narkózy, když někdo při pohledu na jeho křehké tělíčko rozhodl, že operaci není možné uskutečnit pro pacientovu slabost a podvýživu. Dokonce to zdůvodnili i tím, že má malé srdce, které by narkózu nezvládlo. Má prý přijít za rok, jestli do té doby zesílí. Bylo to pro nás velké zklamání, ale pro jistotu jsme zašli opět na rentgen, kde nám naštěstí hypotézu o malém srdci vyvrátili. Pan Sher Ali nás ujistil, že s Hassanem tedy na příští rok počítá. Při odjezdu z Pákistánu jsme Hassanovi zanechali všechny zbylé tyčinky, sušené mléko a další potraviny, které nám zbyly, aby jeho boj s podvýživou byl co neúspěšnější.

Člověk mění, ale osud mění ! V roce 2013 jsme již měli zabukované letenky do Islamabadu, když jsme se dozvěděli o útoku Talibanu na základní tábor jedné mezinárodní expedice pod horou Nanga Parbat. Teroristi tam bestiálně v noci zavraždili jedenáct horolezců různých národností, mezi nimi i dva Slováky. Po této hrozně zprávě jsme naši cestu do Pákistánu, podobně jako mnoho jiných cizinců, zrušili. Poslali jsme tam ale peníze na nákup ročních zásob léků a provoz naší České nemocnice ve stejné výši, jak jsme činili po všechny ty roky předtím. K našemu radostnému překvapení nemocnice fungovala i bez nás! Byl to kromě jiného pro nás i důležitý signál, že zařízení je na úspěšné cestě k samoudržitelnosti, která je snem všech humanitárních projektů. Ba, co víc: Když jsme letos (2015) opět přišli do Arandu, přivítal nás spolu s ostatními dětmi i Hassan, který přišel po vlastních bez berlí! Jak k tomu došlo? Náš věrný pomocník Sarfraz Haider nezapomněl, že Hassan byl pozván k operaci v dalším roce (2013). Hassanovi bratři sice nadávali, že je to zbytečné, ale on nedal a sám kluka opět v době medical campu odvezl džípem do Skardu.

Tentokrát se operace na základě slibu daného panem Sher Alim uskutečnila! Pro Sarfraz to nebylo sice vůbec lehké, ale rozhodl se všechny potíže překonat. Když mu Hassana po týdnu z nemocnice vrátili, odvezl ho do místního, nikoliv do mnohem dražšího cizineckého hotelu, a tam se o něj obětavě dva měsíce staral, než se kluk postavil na vlastní nohy. Když se do takového hotelu pro domorodce podíváte, nepochopíte sice, jak to pacient s takovou operační ránou mohl bez otravy přežít, ale stalo se. Sarfraz Hassan krmil, utěšoval, pečoval o něj, vozil na převazy do nemocnice místními špinavými taxíky a nakonec ho po dvou měsících vrátil do Arandu. V té době již byl Hassanův otec Džaffar po smrti, jeho nejmladší dítě ale hledělo vstříc dalšímu životu s mnohem lepšími vyhlídkami než tomu bylo předtím.

Hassan krásně našlapuje na chodidla, jak to má být - nožky má srovnané a jen příležitostně si vypomáhá holemi. Chodí téměř normálně, pokud odmyslíme trochu neobvyklé vysoké zvedání kolen při chůzi. Zastihli jsme ho ve škole u tabule a po vyučování nám předvedl, jak dělá nahazovače v kriketu, který je pákistánským národním sportem a snem všech malých kluků. Již ho bratři nemusí nosit na zádech a bude-li mít štěstí, že ho někdo finančně podpoří bude snad navštěvovat v budoucnu nějakou střední školu ve Skardu a otevřou se mu snad i zcela jiné životní perspektivy.

